

Forslag

til

Lov om Grønlands hjemmestyre.

Fremsat den 12. maj 1978 af *ministeren for Grønland*.

Kapitel 1.

Hjemmestyret.

§ 1. Grønland udgør et særligt folkesamfund inden for det danske rige. Det grønlandske hjemmestyre varetager inden for rigsenhedens rammer grønlandske anliggender efter reglerne i denne lov.

Stk. 2. Det grønlandske hjemmestyre består af en i Grønland valgt repræsentation, der benævnes landstinget, og en forvaltning, der ledes af et landsstyre.

§ 2. Landstingets medlemmer vælges for 4 år ved almindelige, direkte og hemmelige valg.

Stk. 2. Nærmere regler om valget, herunder om valget og valgbarhed samt om antallet af landstingsmedlemmer, fastsættes ved landstingslov.

Stk. 3. Landstinget fastsætter selv sin forretningsorden.

§ 3. Landstinget vælger landsstyrets formand og de øvrige medlemmer af landsstyret. Landsstyrets formand fordeler forretningerne mellem landsstyrets medlemmer.

Kapitel 2.

Hjemmestyrets anliggender.

§ 4. Hjemmestyret kan bestemme, at sagsområder eller en del af et sagsområde, der er nævnt i bilaget til loven, skal overgå til hjemmestyret.

Stk. 2. Hjemmestyret har den lovgivende og administrative myndighed for områder, der er overgået efter stk. 1, og overtager de udgifter, der er forbundet hermed.

Stk. 3. Med tilsvarende virkning kan rigsmyndighederne efter forhandling med hjemmestyret bestemme, at sådanne sagsområder eller dele af sådanne sagsområder skal overgå til hjemmestyret.

Stk. 4. Forskrifter, der vedtages af landstinget og stadfæstes af landsstyrets formand for disse sagsområder, benævnes landstingslove.

§ 5. Rigsmyndighederne kan efter forhandling med hjemmestyret ved lov bemyndige hjemmestyret til at overtage den regelfastsættende myndighed for samt administrationen af et sagsområde eller en del af et sagsområde, der er nævnt i bilaget til loven, og som ikke er overgået til hjemmestyret efter § 4. Tilskud til således overtagne sagsområder fastsættes ved lov.

Stk. 2. Forskrifter, der vedtages af landstinget og stadfæstes af landsstyrets formand for disse sagsområder, benævnes landstingsforordninger.

§ 6. Vedtagne forslag til landstingslove og landstingsforordninger skal for at være gyldige stadfæstes af landsstyrets formand og bekendtgøres efter bestemmelser, der fastsættes ved landstingslov.

Stk. 2. Landsstyret kan inden for en frist af 8 dage beslutte, at stadfæstelsen skal udsettes, indtil forslaget er blevet vedtaget af landstinget i den efterfølgende samling. Vedtages forslaget ikke uændret i denne samling, er det bortfaldet.

§ 7. Rigsmyndighederne kan efter forhandling og med tilslutning fra hjemmestyret ved lov bestemme, at sagsområder, der ikke

er nævnt i bilaget, overgår til hjemmestyret efter reglerne i § 4, stk. 2 og 4, eller efter reglerne i § 5.

Stk. 2. Afgørelsen af, hvilke sagsområder der skal overgå til hjemmestyret efter stk. 1, træffes ud fra hensynet til rigsheden og til, at hjemmestyret får en udstrakt indflydelse på områder, der særligt berører grønlandske forhold.

§ 8. Den fastboende befolkning i Grønland har grundlæggende rettigheder til Grønlands naturgivne ressourcer.

Stk. 2. Til sikring af den fastboende befolknings rettigheder med hensyn til de ikke-levende ressourcer og til sikring af rigshedens interesser fastsættes det ved lov, at forundersøgelse, efterforskning og udnyttelse af nævnte ressourcer finder sted i henhold til aftale mellem regeringen og landsstyret.

Stk. 3. Forinden aftale efter stk. 2 indgås, kan en landsstyremand kræve, at sagen forelægges for landstinget, som kan bestemme, at landsstyret ikke skal medvirke til indgåelse af en aftale af det pågældende indhold.

§ 9. Det grønlandske sprog er hovedsproget. Der skal undervises grundigt i det danske sprog.

Stk. 2. Begge sprog kan anvendes i offentlige forhold.

§ 10. Hjemmestyret er undergivet de forpligtelser, der følger af traktater og andre internationale regler, som til enhver tid er bindende for riget.

Stk. 2. Hjemmestyrets beføjelser er til enhver tid begrænset af de beføjelser, der i medfør af grundlovens § 20 er overdraget til internationale organer.

Stk. 3. Regeringen kan pålægge hjemmestyret at foretage de foranstaltninger, der er nødvendige for at sikre overholdelse af bestemmelserne i stk. 1 og 2.

Kapitel 3.

Forholdet til rigsmyndighederne.

§ 11. Rigsmyndighederne har afgørelsen i spørgsmål, der angår rigets forhold til udlandet.

Stk. 2. Foranstaltninger, som hjemmestyret påtænker at træffe, og hvis iværksættelse er af væsentlig betydning for rigets forhold til

udlandet, herunder rigets deltagelse i internationalt samarbejde, forhandles med rigsmyndighederne forinden vedtagelsen.

§ 12. Forslag til love, der indeholder bestemmelser, der udelukkende vedrører Grønland, skal forelægges hjemmestyret til udtalelse, inden de fremsættes for folketinget.

Stk. 2. Udkast til administrative forskrifter, der indeholder bestemmelser, der udelukkende vedrører Grønland, skal forelægges hjemmestyret til udtalelse inden udstedelsen.

Stk. 3. Love og administrative forskrifter, der i øvrigt har særlig betydning for Grønland, skal forelægges hjemmestyret til udtalelse, inden de sættes i kraft i Grønland.

§ 13. Traktater, der kræver folketingets samtykke, og som særligt berører grønlandske interesser, skal forelægges hjemmestyret til udtalelse, inden de indgås.

§ 14. Medmindre rigsmyndighederne fastsætter andet i det enkelte tilfælde, skal hjemmestyrets udtalelse foreligge senest 6 måneder efter, at den i §§ 12 og 13 nævnte forelæggelse har fundet sted.

Stk. 2. Har forelæggelse på grund af tvingende omstændigheder ikke kunnet finde sted, skal loven, den administrative forskrift eller traktaten snarest muligt forelægges hjemmestyret til udtalelse.

§ 15. Inden for rammerne af § 11 fastlægger regeringen efter samråd med landsstyret retningslinierne for varetagelsen af de særlige grønlandske interesser i De europæiske Fællesskaber.

Stk. 2. Hjemmestyret underrettes om forslag til vedtagelser i De europæiske Fællesskabers Råd, der særligt berører grønlandske interesser.

§ 16. Hjemmestyret kan kræve, at der ved de danske repræsentationer i lande, hvor Grønland har særlige erhvervsinteresser, ansættes medarbejdere, der særlig skal varetage disse interesser. Rigsmyndighederne kan bestemme, at udgifterne herved skal afholdes af hjemmestyret.

Stk. 2. Rigsmyndighederne kan efter forhandling med hjemmestyret give dette adgang til at gøre de særlige grønlandske inter-

esser gældende ved deltagelse i internationale forhandlinger af betydning for det grønlandske erhvervsliv.

Stk. 3. Hvor det drejer sig om specielle grønlandske sager, kan rigsmyndighederne, hvis det ikke skønnes uforeneligt med rigets interesser, bemyndige hjemmestyret til efter derom fremsat ønske direkte at føre forhandlinger under medvirken af udenrigstjenesten.

§ 17. Rigsombudsmanden er rigsmyndighedernes øverste repræsentant i Grønland.

Stk. 2. Hjemmestyret kan opfordre rigsombudsmanden til at deltage i forhandlinger i hjemmestyrets organer.

Stk. 3. Hjemmestyret skal snarest muligt underrette rigsombudsmanden om vedtagne landstingslove og landstingsforordninger samt om andre generelle retsfor skrifter, der udstedes af hjemmestyret.

§ 18. Opstår der mellem rigsmyndighederne og hjemmestyret tvivlsspørgsmål om hjemmestyrets kompetence i forhold til rigsmyndighederne, forelægges spørgsmålet for et nævn, der består af 2 medlemmer, der ud-

peges af regeringen, 2 medlemmer, der udpeges af hjemmestyret, samt 3 af højesterets præsident udpegede højesteretsdommere, af hvilke den ene udpeges som formand.

Stk. 2. Er de 4 medlemmer, der er udpeget af regeringen og hjemmestyret, enige, er sagen endeligt afgjort. I modsat fald afgøres sagen af de 3 højesteretsdommere.

Stk. 3. Regeringen kan suspendere hjemmestyrets vedtagelse eller beslutning, som er forelagt nævnet, indtil nævnets afgørelse foreligger.

Kapitel 4.

Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser.

§ 19. Bestemmelser, der gælder for Grønland, forbliver i kraft med de ændringer, der følger af denne lov, indtil de ændres eller ophæves af rette myndighed.

§ 20. Tidspunktet for lovens ikrafttræden fastsættes ved lov.

Stk. 2. Rigsombudsmanden indtræder med de ændringer, der følger af denne lov, i de funktioner, der hidtil er varetaget af landshövdingen over Grønland.

Bilag.

1. Grønlands styrelsesordning.
2. Styrelsesordning for kommunerne.
3. Skatter og afgifter.
4. Folkekirken og de fra folkekirken afvigende trossamfund.
5. Fiskeri på territoriet, jagt, landbrug og renavl.
6. Fredning.
7. Landsplanlægning.
8. Nærings- og konkurrencelovgivning, herunder også lovgivning om restaurations- og hotelvirksomhed, regler om alkoholholdige drikke samt regler om lukketid.
9. Sociale forhold.
10. Arbejdsmarkedsforhold.
11. Undervisning og kultur, herunder erhvervsuddannelse.
12. Erhvervsforhold i øvrigt, herunder statens fiskeri- og produktionsvirksomhed, erhvervsstøtte og erhvervsudvikling.
13. Sundhedsvæsen.
14. Lejelovgivning, boligstøtte og boligforvaltning.
15. Vareforsyning.
16. Intern passager- og godsbefordring.
17. Miljøbeskyttelse.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger.

Baggrunden for lovforslaget er et ønske fra Grønlands landsråd om, at der inden for rigshenhedens rammer sker en forøgelse af de grønlandske politiske myndigheders ansvar og indflydelse. Dette ønske udspringer navnlig af, at Grønland kulturelt og geografisk adskiller sig fra det øvrige rige. Et hjemmestyre vil i højere grad end hidtil gøre befolkningen i Grønland politisk aktiv og medlevende, idet det vil være de personer, den selv har valgt til de centrale eller lokale myndigheder, der træffer beslutningerne.

Efter henstilling fra Grønlands landsråd nedsatte ministeren for Grønland i januar måned 1973 et udvalg til undersøgelse af, hvorledes en hjemmestyreordning i Grønland kunne indføres. Udvalget bestod udelukkende af grønlandske politikere, idet man fandt det naturligt, at det indledende arbejde i forbindelse med gennemførelsen af en hjemmestyreordning blev præget af grønlandske forudsætninger og synspunkter.

Udvalget afgav i februar måned 1975 en delbetænkning/forhandlingsoplæg. I delbetænkningen pegede udvalget på en række sagsområder, hvor landsrådets ansvar og indflydelse efter udvalgets opfattelse burde øges. Delbetænkningen mundede ud i en henstilling om, at det formelle grundlag for gennemførelse af en hjemmestyreordning snarest muligt blev søgt tilvejebragt gennem en lovgivning, der dels fastlagde principperne i hjemmestyreordningen, dels gav mulighed for en gradvis overførsel af sagsområder til hjemmestyret.

Til på dette grundlag at arbejde videre med spørgsmålet nedsatte ministeren for Grønland efter aftale med landsrådet i oktober måned 1975 en kommission bestående af danske og grønlandske politikere. Kommissionen fik til opgave at overveje, på hvilke områder og på hvilke måder landsrådets ansvar og indflydelse kan øges og på grundlag heraf udarbejde forslag – herunder lovforslag – til en hjemmestyreordning inden for rigshenhedens rammer, som giver grundlag for en gradvis overførsel af sagsområder til hjemmestyret. Kommissi-

onen skulle i denne forbindelse udarbejde forslag til en tidsplan for indførelse af hjemmestyret og for overførsel af opgaver til hjemmestyret. Endelig skulle kommissionen stille forslag om ændringer i opbygningen af administrationen i Grønland og Danmark som konsekvens af hjemmestyreordningen.

Kommissionen afgav 1. del af sin betænkning i marts måned 1978. I betænkningen går kommissionen ind for, at der indføres hjemmestyre i Grønland pr. 1. maj 1979, til hvilket tidspunkt det nuværende landsråds valgperiode udløber, og kommissionen foreslår, at der i de følgende år sker en overførsel til hjemmestyret af en række nærmere angivne sagsområder. Kommissionen har i forbindelse hermed udarbejdet udkast til et lovforslag om Grønlands hjemmestyre samt til forskellige andre lovforslag med tilknytning hertil.

I overensstemmelse med et ønske herom fra landsrådet anbefaler kommissionen, at hjemmestyreordningen kun iværksættes, såfremt den får tilslutning ved en folkeafstemning i Grønland.

Bestemmelserne i nærværende lovforslag er uændrede i forhold til reglerne i det af kommissionen udarbejdede udkast.

Forslaget bygger på forudsætningen om rigshenhedens opretholdelse. Dette har, som det nærmere fremgår af bemærkningerne til forslaget § 1, været afgørende for omfanget af de kompetencer, der foreslås overført til hjemmestyret.

Da Grønland i hvert fald ikke i en årrække vil være i stand til selv at finansiere en rimelig levestandard og offentlig service m. v., vil en fortsat kapitaloverførsel fra Danmark til Grønland indtil videre være nødvendig, hvis hjemmestyret skal have et reelt indhold og omfang. Det foreslås derfor, at en overgang af sagsområder til hjemmestyret kan ske dels således, at hjemmestyret selv overtager finansieringen af det pågældende område, dels således, at der i forbindelse med områdets overgang ydes et statstilskud til hjemmestyret fastsat med udgangspunkt i statens besparelse ved områdets overgang.

Bortset fra de afvigelser, der følger af, at forudsætningerne, herunder først og fremmest de økonomiske forudsætninger, er forskellige i Grønland og på Færøerne, er hovedprincipperne i den grønlandske hjemmestyrelov i overensstemmelse med principperne i den færøske hjemmestyrelov.

Ligesom det er tilfældet med den færøske hjemmestyrelov, vil lovens særlige karakter blive fremhævet ved, at der gives loven følgende udvidede indledning:

»Vi Margrethe den II, af Guds nåde Danmarks dronning gør vitterligt:

I erkendelse af den særstilling, som Grønland i national, kulturel og geografisk henseende indtager inden for riget, har folketinget i overensstemmelse med vedtagelse i Grønlands landsråd vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov om Grønlands forfatningsmæssige stilling i riget.«

Varetagelsen af forholdet til hjemmestyret, herunder administrationen af tilskudsordningen, vil medføre en ny forvaltningsopgave for staten, ligesom forberedelsen af de enkelte sagsområders overgang til hjemmestyret vil være meget arbejdskrævende. Den gradvise overgang af sagsområder til hjemmestyret forventes imidlertid i samme takt at medføre et fald i det samlede personalebehov i den statslige administration vedrørende Grønland. En vurdering af denne udvikling vil blive foretaget af Hjemmestyrekommissionen, der på sit planlagte, afsluttende møde i juni måned 1978 forventes at afgive en redegørelse for hovedtrækkene af de administrative konsekvenser af hjemmestyreordningens gennemførelse for såvel den statslige administration som for hjemmestyrets administration.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser.

Til § 1

Bestemmelsen i stk. 1 anerkender, at Grønland udgør et særligt folkesamfund inden for det danske rige og angiver rammerne for det grønlandske hjemmestyre, således som dette er nærmere fastsat i forslaget's øvrige bestemmelser. Det fastslås, at hjemmestyret sker inden for rigsenhedens rammer.

At hjemmestyret sker inden for rigsenhedens rammer indebærer:

- 1) at Grønland forbliver en del af Danmarks rige, og som sådan fortsat er undergivet grundloven i sin helhed,
- 2) at suveræniteten fortsat alene ligger hos rigets myndigheder,
- 3) at kun sagsområder, der alene vedrører Grønland, men ikke angår riget som helhed eller

andre dele af riget, kan overgå til hjemmestyret, og

- 4) at kun en del af rigsmyndighedernes kompetence kan overføres til hjemmestyret.

Rigsenheden medfører således, at visse sagsområder som f. eks. udenrigs-, sikkerheds- og valuta-politik efter deres art ikke vil kunne overføres til hjemmestyret, ligesom der ikke vil kunne ske en ubegrænset overførsel af sagsområder til hjemmestyret. På de områder, der overgår til hjemmestyret, må hjemmestyret udøve sine beføjelser under respekt af de opgaver, der påhviler rigsmyndighederne og som af statsretlige grunde ikke kan overføres til hjemmestyret. Rigsenheden medfører endvidere, at hjemmestyret under udøvelsen af sine beføjelser skal respektere rigets traktatmæssige forpligtelser samt de fundamentale retsprincipper, der er fælles for riget.

Herudover indebærer rigsenheden en forudsætning af mere politisk-moralsk karakter om en vis indbyrdes solidaritet mellem rigets forskellige dele.

Således som det er tilfældet med hensyn til Færøerne udelukker princippet om rigsenhedens bevarelse dannelsen af en forbundsstat.

Bestemmelsen i stk. 2 angiver det grønlandske hjemmestyres myndigheder. Landsrådets nuværende administrationsform, hvorefter landsrådets administrative funktioner varetages af landsrådets formand, vil af praktiske grunde ikke kunne oprettholdes, når funktionerne under en hjemmestyreordning øges væsentligt. Det foreslås derfor, at det grønlandske hjemmestyre skal bestå af et folkevalgt landsting, jfr. forslaget's § 2, og en forvaltning, der ledes af et landsstyre, jfr. forslaget's § 3. Det er tanken, at ansvaret for varetagelsen af hjemmestyrets opgaver såvel med hensyn til regelfastsættelse som med hensyn til administration indtil videre skal ligge hos landstinget, således at administrationen varetages af landsstyret på landstingets vegne. Det er imidlertid forudsat, at dette med tiden kan ændres af hjemmestyret, hvis udviklingen gør det naturligt, at administrationen henlægges til landsstyret på dettes eget ansvar.

Til § 2

I lighed med den for landsrådet i dag gældende ordning, jfr. lovbekendtgørelse nr. 76 af 20. februar 1976 om Grønlands landsråd og kommunalbestyrelser m. v. § 4, stk. 3, foreslås det i stk. 1, at landstingets medlemmer skal vælges for 4 år. Dette er ikke til hinder for, at der ved landstingslov kan fastsættes regler om adgang til at udskrive nyvalg til landstinget inden valgperiodens udløb.

I stk. 2 foreslås det, at de nærmere regler om valget, herunder om valget og valgbarhed samt om antallet af landstingsmedlemmer, skal fastsættes ved landstingslov. Ifølge de gældende regler, jfr. landsrådslovens § 2, stk. 1, og § 3, stk. 1, er valget og valgbarhed til landsrådet betinget af 6 måneders fast bopæl i Grønland. Det forudsættes, at hjemmestyret, hvis det ønsker det, kan opretholde et bopælskrav af nogenlunde tilsvarende længde som betingelse for valget og valgbarhed til landstinget.

Bestemmelsen i stk. 3 svarer til reglen i landsrådslovens § 11, stk. 6.

Til § 3

Da politiske partidannelser indtil de seneste år ikke har været almindelige i Grønland, og da man således ikke i landsrådet har haft et system med et »regeringsparti« og en »opposition«, har det været tradition i landsrådet, at valg af personer til tillidsposter først og fremmest er sket under hensyntagen til den pågældendes personlige holdning og saglige kvalifikationer. For på den ene side at give mulighed for bevarelse af den grønlandske tradition og på den anden side åbne mulighed for, at valgmanden kan tilpasses partidannelser, foreslås det, at det i loven alene fastsættes, at landstinget skal vælge landsstyrets formand og de øvrige medlemmer af landsstyret. Fastsættelsen af de nærmere regler om valgmanden overlades herved til hjemmestyret, der kan udforme reglerne således, som hjemmestyret til enhver tid finder det mest hensigtsmæssigt.

Der er ikke i loven fastsat bestemmelser om, hvem der kan vælges til landsstyret, om antallet af landsstyremedlemmer, om landsstyrets funktionsperiode eller om mulighederne for at afsætte landsstyret eller dets enkelte medlemmer, idet man har anset det for rigtigst, at det overlades til hjemmestyret at afgøre disse spørgsmål.

Til §§ 4, 5 og 7

Bestemmelserne indeholder regler om, hvilke sagsområder, der kan overgå til hjemmestyre, og på hvilke måder, en overgang kan finde sted.

Med udgangspunkt i de ønsker, der er fremsat herom fra grønlandsk side, er i bilaget til loven angivet en række sagsområder, der synes egnet til at overgå til hjemmestyre. Der skal dog være mulighed for, at også andre sagsområder end de, der

er nævnt i bilaget, kan overgå til hjemmestyre, hvis udviklingen gør det ønskeligt.

Det er ved udformningen af bestemmelserne om, på hvilke måder en overgang af sagsområder til hjemmestyre kan finde sted, lagt til grund, at lovgivningsmagt og bevillingsmyndighed ikke bør adskilles. Da Grønland i hvert fald ikke i en årække vil have mulighed for selvfinansiering i større omfang, er det foreslået, at en overgang af sagsområder til hjemmestyret skal kunne ske dels således, at hjemmestyret selv overtager finansieringen af det pågældende område, dels således, at der i forbindelse med områdets overgang ydes et statstilskud til hjemmestyret.

Bestemmelsen i § 4 er udtryk for princippet om, at lovgivningsmagt og bevillingsmyndighed ikke bør adskilles. Det foreslås således, at hjemmestyret kan bestemme, at sagsområder, der er nævnt i bilaget, skal overgå til hjemmestyret med den virkning, at hjemmestyret overtager den lovgivende og administrative myndighed samt de udgifter, der er forbundet dermed. Med tilsvarende virkning kan rigsmyndighederne efter forhandling med hjemmestyret bestemme, at sådanne sagsområder skal overgå til hjemmestyret.

I § 5 foreslås det, at den regelfastsættende og administrative myndighed på de områder, der er nævnt i bilaget, kan overgå til hjemmestyret således, at staten yder et tilskud til hjemmestyret til varetagelsen af disse opgaver. Ud fra hensynet til, at lovgivningsmagt og bevillingsmyndighed ikke bør adskilles, foreslås det, at overførslen sker ved lov, hvorved rigsmyndighederne delegerer den regelfastsættende og administrative myndighed på området til hjemmestyret, ligesom tilskuddet fastsættes ved lov. Det forudsættes, at tilskuddene i hvert fald for de første år efter hjemmestyrets indførelse udformes som et generelt tilskud, der fastsættes for 3 år ad gangen, og at tilskuddet for de 3-årige perioders 2. og 3. finansår reguleres i overensstemmelse med ændringerne i bruttofaktorindkomsten.

Det forudsættes, at de i bilaget nævnte sagsområder overføres til hjemmestyret, når dette ønsker det, efter en forhandling mellem hjemmestyret og regeringen om bemyndigelsens omfang, tidspunktet for overtagelsen samt om størrelsen af statstilskuddet.

Det kan oplyses, at Hjemmestyrekommissionen i sin betænkning har stillet følgende forslag til tidsplan for hjemmestyrets overtagelse af de sagsområder, der er nævnt i bilaget:

	Overtages
1. Grønlands styrelsesordning.....	Senest 1/1 1980
2. Styrelsesordning for kommunerne	— —
3. Skatter og afgifter	— —
4. Folkekirken og de fra folkekirken afvigende trossamfund.....	— —
5. Fiskeri på territoriet, jagt, landbrug og renavl	Senest 1/1 1981
6. Fredning	— —
7. Landsplanlægning	— —
8. Nærings- og konkurrencelovgivning, herunder også lovgivning om restaurations- og hotelvirksomhed, regler om alkoholholdige drikke samt regler om lukketid	— —
9. Sociale forhold.....	— —
10. Arbejdsmarkedsforhold	— —
11. Undervisning og kultur, herunder erhvervsuddannelse.....	— —
12. Erhvervsforhold iøvrigt, herunder statens fiskeri- og produktionsvirksomhed, erhvervsstøtte og erhvervsudvikling	Senest 1/1 1984
13. Sundhedsvæsen	Senere.
14. Lejelovgivning, boligstøtte og boligforvaltning.....	—
15. Vareforsyning.....	—
16. Intern passager- og godsbefordring	—
17. Miljøbeskyttelse.....	—

Bestemmelsen i § 7 giver mulighed for, at også andre sagsområder end de, der er nævnt i bilaget, kan overgå til hjemmestyret. Overførslen kan kun ske efter aftale mellem regeringen og hjemmestyret, og skal ske ved lov. Afgørelsen af, hvilke sagsområder der skal overgå til hjemmestyret, skal træffes såvel ud fra hensynet til, at hjemmestyret får en udstrakt indflydelse på områder, der særligt berører grønlandske forhold, som ud fra hensynet til rigsheden.

Som det fremgår af foranstående, hidrører landstingets kompetence til at udstede generelle retsforskrifter efter § 4 fra hjemmestyreløven, medens kompetencen til udstedelse af generelle retsforskrifter efter § 5 hidrører fra konkrete bemyndigelseslove. På sagsområder, der er overgået til hjemmestyret efter § 4, ligger bevillingsmyndigheden hos hjemmestyret, medens bevillingsmyndigheden på sagsområder, der er overgået efter § 5, ligger hos folketinget. Ministeren har på sagsområder, der er overgået efter § 5, et ansvar for, at hjemmestyret overholder de rammer, der er fastsat i den konkrete bemyndigelseslovgivning, hvorimod et sådant ministeransvar ikke opstår på sagsområder, der er overgået til hjemmestyret efter § 4.

Det må af hensyn til disse forskelle mellem forskrifter, der udstedes efter henholdsvis § 4 og § 5, samt af hensyn til princippet om, at lovgivningsmagt og bevillingsmyndighed ikke bør adskilles, anses for hensigtsmæssigt, at der anvendes forskel-

lige benævnelser for de to typer af forskrifter. Det foreslås derfor, at forskrifter, der udstedes efter § 4, benævnes landstingslove, medens forskrifter, der udstedes efter § 5, foreslås benævnt landstingsforordninger.

Til § 6

I overensstemmelse med princippet i grundlovens § 22 foreslås det i stk. 1, at vedtagne forslag til landstingslove og landstingsforordninger for at være gyldige skal stadfæstes af landsstyrets formand og bekendtgøres efter bestemmelser, der fastsættes af hjemmestyret. Landsstyrets formand har pligt til at foretage stadfæstelse af forslagene inden for den frist, landstinget fastsætter for stadfæstelsen.

Da der i ganske enkeltstående tilfælde vil kunne være behov for, at et forslag genforhandles i landstinget inden ikræftsættelsen, f.eks. hvis forslaget måtte være vedtaget på et utilstrækkeligt grundlag, foreslås det i stk. 2, at landsstyret inden for en frist af 8 dage kan beslutte, at stadfæstelsen skal udsættes, indtil forslaget er vedtaget uændret af landstinget i den efterfølgende samling.

Til § 8

Bestemmelsen i stk. 1 har karakter af en politisk principklæring og kan af den grund næppe gøres til genstand for en egentlig juridisk fortolkning.

F. t. I. om Grønlands hjemmestyre.

Til grund for bestemmelsen ligger en anerkendelse af, at den fastboende befolkning i Grønland har grundlæggende rettigheder vedrørende de naturgivne ressourcer, hvilket navnlig fører til en formulering af visse politisk-moralske krav, som bør respekteres. Disse krav udspringer især af en følelsesmæssig samhørighed mellem en befolkning og det land, den har beboet gennem hundreder af år. Denne samhørighed fører naturligt til et krav om visse rettigheder, som ikke dækkes af den traditionelle juridiske sprogbrug.

De rettigheder, der skal tages hensyn til for så vidt angår de ikke-levende ressourcer (råstofområdet), er følgende:

- 1) ret til afgørende indflydelse på råstofområdet, navnlig på råstofpolitikens udformning og på udviklingstakten,
- 2) ret til at sikre imødegåelse af eventuelle skadelige påvirkninger af det fysiske og sociale miljø, således at Grønlands traditionelle erhverv, kultur og leveform beskyttes,
- 3) ret til udbytte af råstofvirksomhed med henblik på at skabe et økonomisk fundament for forbedring af levevilkårene også på længere sigt.

Ingen af disse rettigheder er absolutte i juridisk forstand og må endvidere ses i relation til den statsretlige ordning, der ønskes for riget og for befolkningen og som anerkendes af begge parter.

Til sikring af disse rettigheder og til sikring af rigshedenes interesser er den foreslåede råstofordning baseret på følgende principper:

at Grønland og Danmark skal være ligestillede med hensyn til fastlæggelsen af retningslinierne for råstofudviklingen i Grønland samt vedtagelsen af de konkrete beslutninger, som er afgørende for udviklingens forløb (ligestillingsprincippet),

at der i konsekvens af ligestillingsprincippet bør etableres en fælles beslutningskompetence for rigsmyndighederne og hjemmestyret med hensyn til de væsentlige beslutninger på råstofområdet, således at såvel rigsmyndighederne som hjemmestyret skal kunne modsætte sig en udvikling eller konkrete beslutninger, som af den pågældende part anses for uønsket (gensidig veto),

at der bør etableres et praktisk samvirke mellem de politiske instanser og den administrative og tekniske kapacitet, der er nødvendig for det offentlige styring af råstofområdet, og at hjemmestyret skal sikres adgang til i beslutningsprocessen at udnytte sagkundskab i samme omfang som rigsmyndighederne.

Ligestillingsprincippet og den fælles beslutningskompetence har fundet udtryk i bestemmelsen i stk. 2, hvori det foreslås fastsat ved lov, at forundersøgelse, efterforskning og udnyttelse af de naturgivne, ikke-levende ressourcer skal finde sted i henhold til aftale mellem regeringen og landsstyret. De øvrige principper i råstofordningen er ligesom det nærmere indhold af den fælles beslutningskompetence og regler om fordelingen af offentlige indtægter fra råstofvirksomhed for så vidt angår mineralske råstoffer fastlagt i forslaget til lov om mineralske råstoffer i Grønland. Tilsvarende principper vil også skulle indgå i evt. lovgivning om andre ikke-levende ressourcer.

Bestemmelsen i stk. 3 indebærer, at spørgsmålet om, hvorvidt man fra grønlandsk side skal gøre brug af vetoet, skal afgøres af landstinget, hvis blot et af landsstyrets medlemmer forlanger det. For så vidt angår forholdet mellem regeringen og folketinget, vil folketinget i overensstemmelse med sædvanlig parlamentarisk praksis på et hvilket som helst tidspunkt kunne gøre et politisk ansvar gældende over for regeringen i anledning af aftaler, som denne måtte have indgået med landsstyret eller undladt at indgå.

Til § 9

I erkendelse af, at sproget er af afgørende betydning for bevarelsen og styrkelsen af den grønlandske befolknings identitet, foreslås det i stk. 1, at det grønlandske sprog anerkendes som hovedsprog i Grønland. Da dansk som rigssprog er bindeled mellem de forskellige befolkningsgrupper i riget og, som forholdene er, et middel for Grønland til forbindelse med omverdenen, foreslås det endvidere, at der skal undervises grundigt i det danske sprog.

I overensstemmelse med den hidtil fulgte praksis foreslås det i stk. 2, at både grønlandsk og dansk kan anvendes i offentlige forhold.

Til § 10

Bestemmelsen i stk. 1 svarer til reglen i den færøske hjemmestyreløvs § 5, stk. 1.

Bestemmelsen i stk. 2 er en konsekvens af Grønlands deltagelse i EF. Det ligger i sagens natur, at de beføjelser, som ikke tilkommer danske myndigheder, fordi de er overladt til EF, ikke kan gives til et grønlandsk hjemmestyre. Den regelfastsettende og administrative myndighed, som efter hjemmestyreløven vil tilkomme hjemmestyret, er derfor begrænset af den kompetence, som EF's

institutioner besidder. Dette er ikke en begrænsning, der gælder specielt for hjemmestyret. Den gælder i princippet på samme måde over for rigsmyndighederne.

Bestemmelsen i stk. 3 er en konsekvens af rigsenheden.

Til § 11

Bestemmelsen i stk. 1 svarer til reglen i den færøske hjemmestyreløvs § 5, stk. 2.

Bestemmelsen i stk. 2 er en konsekvens af bestemmelsen i stk. 1 om, at rigets forhold til udlandet er et rigsanliggende. Bestemmelsen ændrer ikke den fastlagte fordeling af beføjelser mellem rigsmyndighederne og hjemmestyret, men sikrer, at rigsmyndighederne får den fornødne underretning om påtænkte foranstaltninger af væsentlig betydning for Danmarks stilling i det mellemfolkelige samarbejde.

Til § 12

Man har fundet det naturligt, at hjemmestyret på områder, der varetages af rigsmyndighederne, får udtaleret vedrørende forslag til love og administrative forskrifter, der skal gælde for Grønland, i samme omfang som landsrådet har efter den gældende ordning, jfr. landsrådslovens § 6.

Til § 13

Uanset at kompetencen til at indgå folkeretlige forpligtelser ligger hos rigsmyndighederne, jfr. forslagens § 11, stk. 1, vil den interne gennemførelse af sådanne forpligtelser ofte kræve hjemmestyrets medvirken. Dette gælder først og fremmest forpligtelser vedrørende sagsområder, der er overgået til hjemmestyret, og hvor de interne gennemførelsesforanstaltninger derfor skal træffes af hjemmestyret. På sagsområder, der varetages af rigsmyndighederne, forudsætter den interne gennemførelse af folkeretlige forpligtelser hjemmestyrets medvirken, i det omfang gennemførelsen indebærer lovforslag m. v., som efter bestemmelsen i forslagens § 12 skal forelægges hjemmestyret til udtalelse. Endelig medfører den fælles beslutningskompetence på råstofområdet, at gennemførelsesforanstaltninger på dette område skal fastlægges af rigsmyndighederne og hjemmestyret i fællesskab.

Af hensyn til hjemmestyrets medvirken ved den interne gennemførelse af folkeretlige forpligtelser foreslås det i overensstemmelse med den hidtil fulgte praksis, at traktater, der kræver folketingets samtykke og som særligt berører grønlandske in-

teresser, skal forelægges hjemmestyret til udtalelse, inden de indgås.

Til § 14

For at sikre, at hjemmestyret får en rimelig tid til behandling af sagerne samtidig med, at disse ikke unødigt forsinkes, foreslås det i stk. 1, at hjemmestyrets udtalelse skal foreligge senest 6 måneder efter sagens forelæggelse. Rigsmyndighederne kan dog i det enkelte tilfælde fastsætte en kortere eller længere frist, hvis dette skønnes nødvendigt eller hensigtsmæssigt.

Bestemmelsen i stk. 2 findes tilsvarende i den gældende landsrådslov § 6, stk. 1. Det vil ved indgåelsen, evt. underskrivelsen af en traktat i reglen være naturligt at tage et foreløbigt forbehold for Grønland, indtil hjemmestyrets udtalelse foreligger.

Til § 15

De almindelige regler for varetagelsen af rigets forhold til udlandet gælder også for EF-samarbejdet. På grund af dette samarbejdes karakter er der imidlertid behov for enkelte særlige regler om forholdet mellem hjemmestyret og EF-samarbejdet.

Den særlige beslutningsprocedure, der gælder i EF, gør det således påkrævet, at hjemmestyret får adgang til at deltage i det administrative apparat, der er oprettet til varetagelsen af rigets interesser i forbindelse med EF's Råds behandling og vedtagelse af retsfor skrifter. Sigtet hermed må i første række være at sikre grønlandsk deltagelse i de administrative organer, hvis opgave det er at foretage indstilling til regeringen om danske standpunkter forud for forhandlinger i EF. Det nærmere indhold af de hertil fornødne ordninger afhænger dels af, hvilke områder der til enhver tid er hjemmestyreanliggender, dels af indholdet af de særordninger, som måtte komme til at gælde for Grønlands deltagelse i EF-samarbejdet.

Der kan også være behov for en mere direkte grønlandsk deltagelse i EF-samarbejdet f. eks. i form af en grønlandsk medarbejder ved den faste danske repræsentation ved EF.

Disse spørgsmål er ikke lovgivningsanliggender. Bestemmelsen i stk. 1 fastlægger derfor, at de nærmere ordninger fastsættes af regeringen i samråd med hjemmestyret.

Bestemmelsen i stk. 2 svarer til § 6, stk. 2, i lov nr. 447 af 11. oktober 1972 om Danmarks tiltrædelse af De europæiske Fællesskaber. Grønlands

hjemmestyre får herigennem samme underretning som folketinget om forslag til vedtagelser i EF's ministerråd.

Til § 16

Bestemmelserne svarer stort set til reglerne i den færøske hjemmestyreløvs § 8. I den færøske hjemmestyreløvs § 8, stk. 3, der svarer til reglen i stk. 2, anvendes udtrykket »interesser ved forhandlinger om handels- og fiskeriaftaler«. Da udviklingen har medført, at også internationale forhandlinger om andre forhold på kortere eller længere sigt kan påvirke erhvervslivet i Grønland, f. eks. forhandlinger om havforurening og miljø i videst forstand, arbejdsforhold eller lignende, foreslås i stk. 2 i stedet anvendt udtrykket »internationale forhandlinger af betydning for det grønlandske erhvervsliv« som også omfattende sådanne forhold.

Til § 17

Det foreslås i stk. 1, at rigsmyndighedernes øverste repræsentant i Grønland benævnes rigsbudsmand, således at der anvendes samme benævnelse for rigsmyndighedernes øverste repræsentant i Grønland og på Færøerne. Medmindre andet følger af loven, indtræder rigsbudsmanden i de funktioner, der hidtil har været varetaget af landshøvdingen, jfr. forslagens § 20, stk. 2.

Medens landshøvdingen efter den gældende ordning har en lovfæstet ret til at deltage i landsrådets møder, jfr. landsrådslovens § 12, har man i stk. 2 fundet det rigtigst, at rigsbudsmanden efter hjemmestyrets indførelse kun kan deltage i forhandlinger i hjemmestyrets organer, hvis han opfordres dertil af hjemmestyret. Det forudsættes, at rigsbudsmanden i passende tid i forvejen underrettes om, hvilke sager der ønskes behandlet med hans tilstedeværelse.

Da rigsbudsmanden som rigsmyndighedernes øverste repræsentant i Grønland til enhver tid bør være bekendt med de gældende retsregler i Grønland, foreslås det i stk. 3, at hjemmestyret snarest muligt skal underrette rigsbudsmanden om vedtagne landstingslove og landstingsforordninger, samt om andre generelle retsfor skrifter, der udstedes af hjemmestyret.

Til § 18

Bestemmelserne svarer til reglerne i den færøske hjemmestyreløvs § 6, stk. 2 og 3.

Til § 19

For at muliggøre en gradvis overførsel af områder til hjemmestyret og for at muliggøre kontinuitet i lovgivningen ved et områdes overgang foreslås det, at gældende bestemmelser – herunder såvel bestemmelser fastsat af rigsmyndighederne som bestemmelser fastsat i landsrådsvedtægter og kommunale vedtægter – forbliver i kraft med de ændringer, der følger af loven, indtil de ændres eller ophæves af rette myndighed. Ved rette myndighed forstås den myndighed, der til enhver tid er kompetent til at fastsætte reglerne på det pågældende område.

Til § 20

Det forudsættes, at der i overensstemmelse med et ønske herom fra Grønlands landsråd afholdes en folkeafstemning i Grønland om lovens ikrafttræden, hvis resultat vil være afgørende for, om loven søges sat i kraft. Det foreslås derfor i stk. 1, at tidspunktet for lovens ikrafttræden fastsættes ved lov.

Lovforslag om afholdelse af en sådan folkeafstemning påregnes fremsat for folketinget i begyndelsen af folketingssamlingen 1978/79.